

AMSP ČR

**ASOCIACE MALÝCH A STŘEDNÍCH
PODNIKŮ A ŽIVNOSTNÍKŮ ČR**

ANALÝZA MSP A OSVČ 2015 - 2023

Zpracoval tým

Asociace malých a středních podniků a živnostníků ČR

PROSINEC 2024

Malé a střední podniky a OSVČ v ČR 2015-2023

Malé a střední podniky a segment živnostenského podnikání tvoří velmi významnou součást českého národního hospodářství. Z hlediska statistiky však malé a střední podniky (MSP) nejsou šířeji oficiálně sledovány. Pouze některá dostupná ekonomická data sledují ekonomické subjekty z hlediska počtu jejich zaměstnanců, ekonomické výkonnosti, nebo mzdové úrovně; z nich je však možné získat pouze relativně omezená data týkající se specificky malých a středních podniků. Data jsou získávána především z Registru ekonomických subjektů spravovaného Českým statistickým úřadem na základě podkladů některých resortů, zejména Ministerstva práce a sociálních věcí ČR, resp. Úřadů práce. Tyto údaje však nemají komplexní vypovídající hodnotu, neboť mnohé ekonomické subjekty ve svých hlášeních neuvádějí všechna požadovaná data, zejména počty svých zaměstnanců; tím je znemožněno sledovat spolehlivěji údaje o malých a středních podnicích.

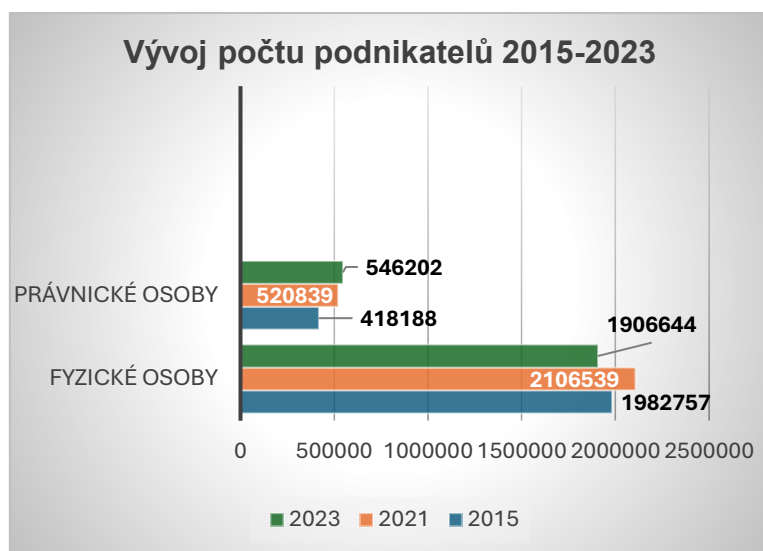
Statistická data ohledně živnostenského podnikání dostupná na MPO ČR jsou daleko přesnější, než data o malých a středních podnicích.

A. Vývoj podnikání

Počty podnikatelů s živnostenským oprávněním (ŽO) k 31.12. roku

	2023	2022	2021	2020	2015
Podnikatelé celkem	2 452 846	2 645 796	2 627 378	2 581 680	2 400 945
Fyzické osoby	1 906 644	2 111 733	2 106 539	2 076 010	1 982 757
Právníkové osoby	546 202	534 063	520 839	505 670	418 188
Cizinci	118 383	111 693	102 422	97 803	83 862

Tabulka AMSP ČR, data MPO ČR

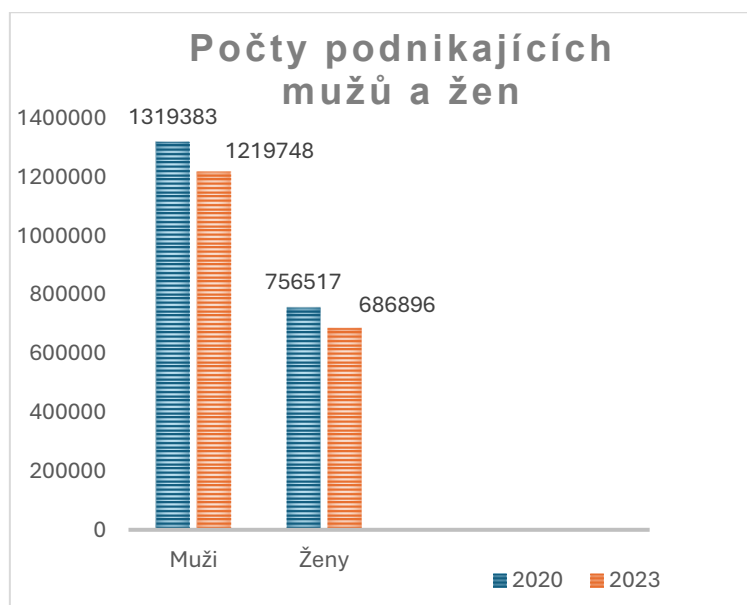

Graf AMSP ČR s využitím dat ČSÚ

Počty podnikajících fyzických osob - mužů a žen a jejich ŽO (OSVČ)

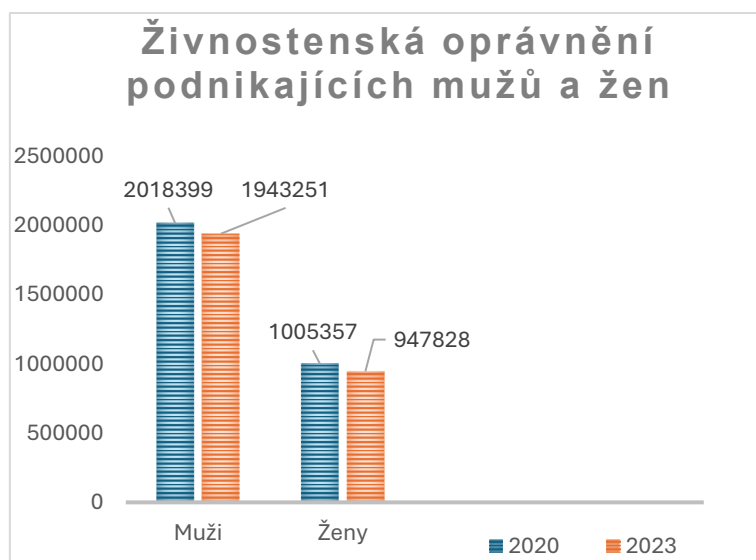
	Podnikatelé		Živnostenská oprávnění	
	4.Q.2020	4.Q.2023	4.Q.2020	4.Q.2023
CELKEM	2 076 010	1 906 644	3 023 756	2 891 079
Muži	1 319 483	1 219 748	2 018 399	1 943 251
Ženy	756 517	686 896	1 005 357	947 828

Tabulka AMSP ČR, data MPO ČR

Graf AMSP ČR s využitím dat ČSÚ

Počet podnikajících mužů je téměř dvojnásobný ve srovnání s podnikajícími ženami. V poslední dekádě se počet podnikajících mužů i žen každoročně mírně zvyšoval s tím, že poměr jejich počtů se v zásadě neměnil.

Graf AMSP ČR s využitím dat ČSÚ

Obdobná situace jako v případě počtu podnikatelů a podnikatelek je u jejich živnostenských oprávnění – jde prakticky o dvojnásobek živností mužů ve srovnání s živnostmi žen.

Počty ŽO podnikajících osob dle typu živnosti (stav 4.Q 2023)

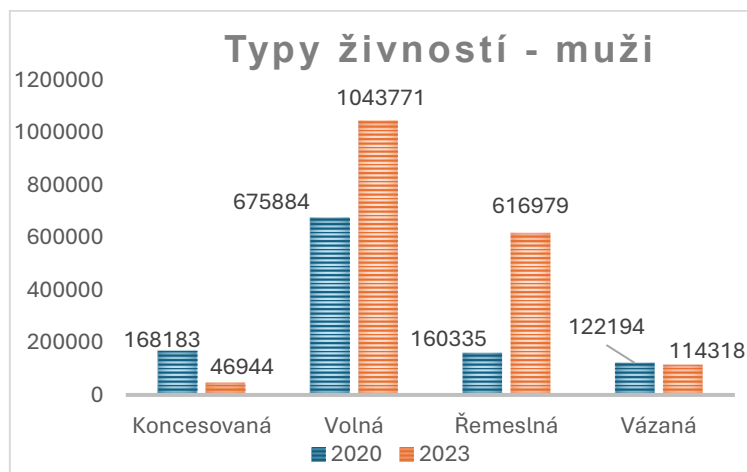
Typ živnosti	CELKEM	Muži	Ženy
Koncesovaná	217 222	168 183	49 039
Volná	1 665 035	1 043 771	621 264
Řemeslná	768 303	616 979	151 324
Vázaná	240 519	114 318	126 201

Tabulka AMSP ČR, data MPO ČR

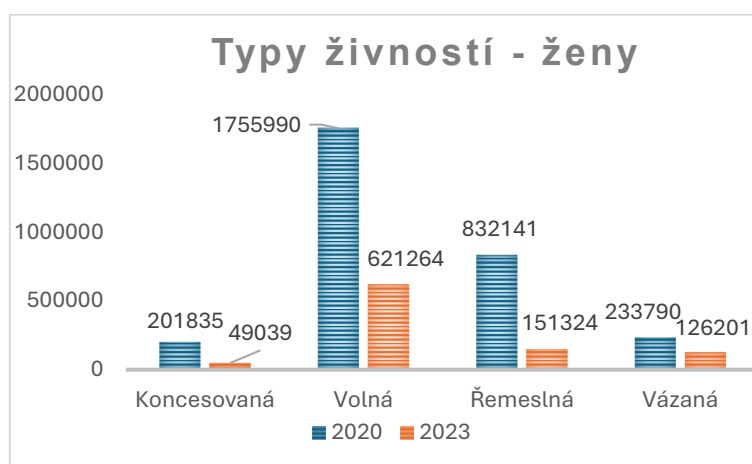
Počty ŽO podnikajících osob dle typu živnosti (stav 4.Q.2020)

Typ živnosti	CELKEM	Muži	Ženy
Koncesovaná	154 891	46 944	201 835
Volná	1 080 106	675 884	1 755 990
Řemeslná	671 806	160 335	832 141
Vázaná	111 596	122 194	233 790

Tabulka AMSP ČR, data MPO ČR

Graf AMSP ČR s využitím dat ČSÚ

Graf AMSP ČR s využitím dat ČSÚ

Vývoj živnostenského podnikání (stav k 31.12. roku)

	2023	2022	2021	2020	2015
ŽO celkem	3 868 230	4 077 526	4 018 839	3 921 322	3 556 358
ŽO koncesovaná	327 295	327 364	314 747	300 402	232 298
ŽO vázaná	352 375	356 552	348 955	334 193	346 865
ŽO řemeslná	985 238	1 059 460	1 049 220	1 033 228	948 230
ŽO volná	2 203 322	2 334 150	2 305 917	2 253 499	2 028 965
ŽO fyzických osob	2 891 079	3 124 694	3 091 488	3 023 756	2 819 905
ŽO právnických osob	977 151	952 832	927 351	897 566	736 453
ŽO cizinců	161 827	151 244	138 346	131 155	107 255
Podnikatelé celkem	2 452 846	2 645 796	2 627 378	2 581 680	2 400 945
Fyzické osoby	1 906 644	2 111 733	2 106 539	2 076 010	1 982 757
Právnické osoby	546 202	534 063	520 839	505 670	418 188
Cizinci	118 383	111 693	102 422	97 803	83 862
Počet podnikatelů na 1000 obyvatel	355	387	376	366	228
Počet ŽO/1000 obyvatel	225	251	246	241	337

Tabulka AMSP ČR, data MPO ČR

Struktura podnikatelů a živností dle věku (stav 4.Q.2023)

Věk	Podnikatelé	ŽO
≤18	32	34
18-20	13 036	17 317
21-25	72 827	100 103
26-30	130 003	185 811
31-35	193 246	285 070
36-40	212 536	320 547
41-45	246 392	376 773
46-50	298 857	467 281
51-55	229 838	361 367

56-60	195 742	306 154
61-65	128 494	198 663
66-70	92 991	141 308
71-75	54 874	80 127
76-80	26 265	36 145
81-85	8 403	10 777
85≥	3 090	3 602
Celkem	1 906 644	2 891 079

Tabulka AMSP ČR, data MPO ČR

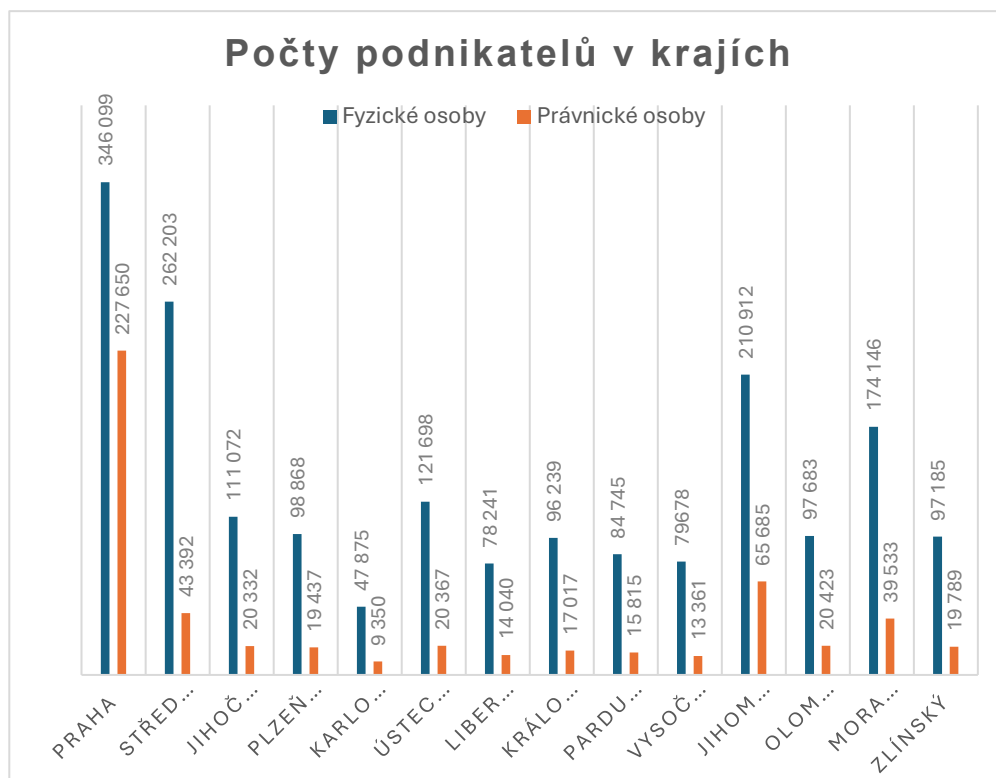
Počty podnikatelů a jejich živnostenských oprávnění samozřejmě rostou a následně klesají s jejich věkem. Nejmladší podnikatelé (18-30 let) tvoří 11,3 % celkového počtu podnikatelů. Největší podíly podnikatelů a živnostenských oprávnění mají věkové skupiny 41-45 (13 %), 46-50 (16 %), 51-55 (12%). Podnikatelé v „důchodovém věku“ tvoří 9,7 % všech podnikatelů. Zajímavé je, že statistika zachycuje více než deset tisíc podnikatelů starších osmdesáti let, i když je otázkou, zda jde ve všech případech stále o aktivní podnikatele.

B. Podnikání z regionálního hlediska

Počty podnikatelů v krajích (stav 4.Q.2023)

	Podnikatelé	P-FO		P-PO	P-cizinci
Praha	573 749	346 099		227 650	50 263
Středočeský	305 595	262 203		43 392	14 366
Jihočeský	131 404	111 072		20 332	3 214
Plzeňský	118 305	98 868		19 437	6 554
Karlovarský	57 225	47 875		9 350	5 090
Ústecký	142 065	121 698		20 367	8 451
Liberecký	92 281	78 241		14 040	2 886
Královéhradecký	113 258	96 239		17 019	2 954
Pardubický	100 560	84 745		15 815	2 955
Vysočina	93 039	79 678		13 361	1 862
Jihomoravský	276 597	210 912		65 685	9 763
Olomoucký	118 115	97 683		20 432	2 677
Moravskoslezský	213 679	174 146		39 533	5 108
Zlínský	116 974	97 185		19 789	2 240
CELKEM	2 452 846	1 906 644		546 202	118 383

Tabulka AMSP ČR, data MPO ČR

Graf AMSP ČR s využitím dat ČSÚ

Absolutně nejvyšší počty obou podskupin podnikatelů, včetně cizinců, kteří jsou zahrnuti v počtu podnikatelů fyzických a právnických osob, jsou v Praze (celkem přes půl milionu ekonomických subjektů). Je to téměř dvojnásobek počtů v krajích, které jsou na druhém, třetím a čtvrtém místě (Středočeský, Jihomoravský a Moravskoslezský kraj). Nejnížší počty podnikatelů jsou v Karlovarském kraji a v Kraji Vysočina. Při srovnávání však je třeba brát v úvahu výrazné rozdíly ve velikosti krajů, v počtech jejich obyvatel, ale rovněž v jejich ekonomické struktuře. Ze srovnání procentního podílu počtu podnikatelů na počtu obyvatel kraje vychází situace v Praze opět výrazně nad situaci v ostatních krajích – podíl pražských podnikatelů je 41,7 %. V ostatních krajích jsou podíly víceméně obdobné – v Jihomoravském kraji 22,6 % a ve Středočeském kraji 21 %. Naopak nejnižší podíly jsou opět v Karlovarském kraji a v Kraji Vysočina po 18 %.

Počty živností v jednotlivých krajích ČR (stav 4.Q.2023)

	ŽO celkem	ŽO koncese	ŽO vázaná	ŽO řemeslná	ŽO volná
Praha	817 952	71 612	78 623	124 130	543 587
Středočeský	482 645	43 450	45 429	123 748	270 018
Jihočeský	215 008	17 823	18 635	63 262	115 288
Plzeňský	189 661	16 437	16 634	53 069	103 521
Karlovarský	92 725	8 864	8 033	25 290	50 538
Ústecký	231 876	20 631	19 942	66 701	124 602
Liberecký	148 062	11 897	13 218	41 876	81 071
Královéhradecký	189 033	15 083	16 150	57 858	99 942
Pardubický	167 469	13 290	14 211	50 423	89 545

Vysočina	157 960	12 947	12 484	51 176	81 353
Jihomoravský	442 032	35 764	41 889	115 765	248 614
Olomoucký	191 855	16 258	17 040	55 607	102 950
Moravskoslezský	349 546	28 426	33 089	96 294	191 737
Zlínský	192 406	14 813	16 998	60 039	100 556
CELKEM	3 868 230	327 295	352 375	985 238	2 203 322

Tabulka AMSP ČR, data MPO ČR

Největší počet živnostenských oprávnění se z regionálního hlediska koncentruje v Praze. Obdobně jako v případě počtů podnikatelů i zde jde o téměř dvojnásobek počtů v krajích, které jsou na druhém, třetím a čtvrtém místě (Středočeský, Jihomoravský a Moravskoslezský kraj). Nejnižší počty živností jsou rovněž v Karlovarském kraji a v Kraji Vysočina.

Zajímavý je údaj „počet živností na 1 000 obyvatel kraje“. Zdaleka nejvyšší počet živností na 1 000 obyvatel je v Praze – 594. V jednotlivých krajích se tento údaj výrazněji neliší – nejvíce je to v Jihomoravském kraji (361) a Královéhradeckém kraji (339), naopak nejméně v Ústeckém kraji (286) a Moravskoslezském kraji (294).

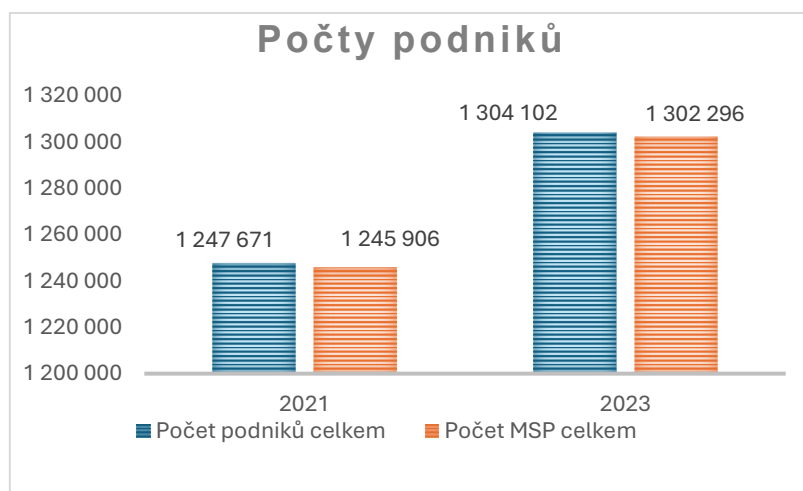
C. Vývoj podnikové sféry

Ukazatelé ekonomických subjektů (kritérium velikosti)

	2021	2022	2023
Počet podniků celkem	1 247 671	1 286 087	1 304 102
Počet MSP celkem	1 245 906	1 284 275	1 302 296

Tabulka AMSP ČR, data MPO ČR

Z uvedených dat vyplývá, že z hlediska počtu podniků české ekonomiky představují MSP absolutní většinu – v roce 2023 to bylo 99,9 %.

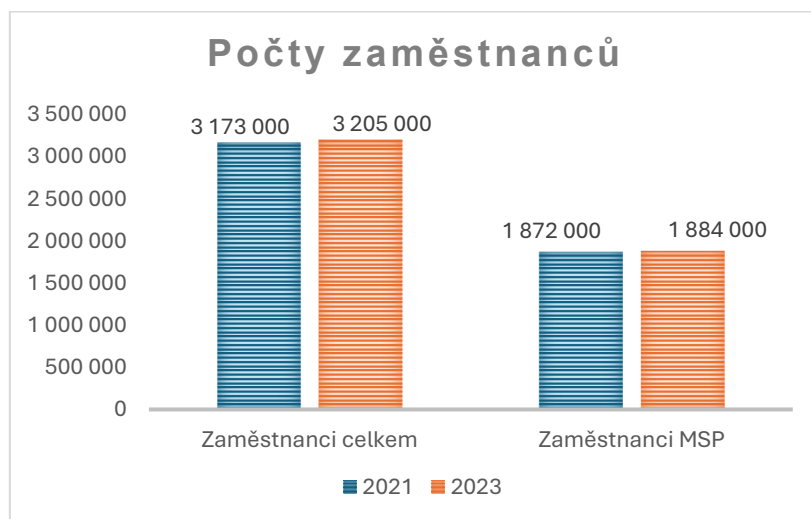

Graf AMSP ČR s využitím dat ČSÚ

	2021	2022	2023
Zaměstnanci celkem	3 173 000	3 200 000	3 205 000
Zaměstnanci MSP	1 872 000	1 880 000	1 884 000

Tabulka AMSP ČR, data MPO ČR

Data o počtu zaměstnanců ukazují, že přes početní dominanci MSP v české ekonomice je celkový počet jejich zaměstnanců pouze „okolo“ 58 %.

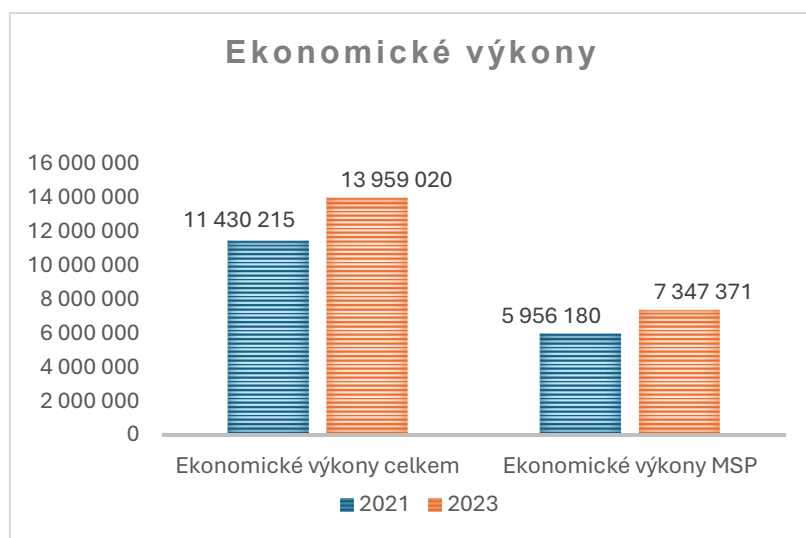

Graf AMSP ČR s využitím dat ČSÚ

	2021	2022	2023
Ekonomické výkony podniků celkem	11 430 215	14 101 286	13 959 020
Ekonomické výkony MSP	5 956 180	7 742 303	7 347 371

Tabulka AMSP ČR, data MPO ČR

Srovnání ekonomických výkonů všech subjektů ekonomiky a výkonů MSP ukazuje, že MSP představují v uvedených letech 52-55 % všech ekonomických výkonů českého hospodářství.

Graf AMSP ČR s využitím dat ČSÚ

Vývoj počtu ekonomických subjektů dle počtu jejich zaměstnanců

	2015	2020	2021	2022	2023
Celkem	2 768 953	2 932 963	2 976 264	2 996 841	2 800 294
Neuvedeno	1 626 901	1 681 670	1 717 830	1 709 732	1 490 217
Bez zam	859 232	969 689	977 864	998 371	1 027 953
1-9	227 002	224 700	222 697	230 169	223 269
10-49	42 635	43 217	43 784	44 176	44 331
50-249	10 924	11 367	11 689	11 982	12 123

Tabulky AMSP ČR, data ČSÚ

Tato statistika je založena na podkladech České správy sociálního zabezpečení zpracovaných z hlášenek jednotlivých zaměstnavatelů. Uvedená data však mají velmi nízkou vypovídací hodnotu, neboť cca polovina hlášenek neuvádí počet zaměstnanců. Výše uvedená specifická data se bohužel týkají pouze 41 % celkového počtu zaměstnanců. Lze pouze usuzovat, že struktura dat v celkovém počtu „neuvedeno“ je přibližně obdobná jako jsou data specifikovaná.

Vybrané ekonomické ukazatele podniků v průmyslu

(data 31.12.2021)

K 31.12.2021 v průmyslu působilo celkem 201 264 podniků, pracovalo v něm 1 398 000 zaměstnanců s průměrnou hrubou měsíční mzdou 36 879 Kč a byla vytvořena přidaná hodnota 1 400 655 mil. Kč. V tabulkách níže je uvedeno srovnání těchto ukazatelů pro malé, střední a velké podniky.

Malé podniky (0-49 zaměstnanců)

	Počet podniků	Počet zaměstnanců	Průměrná hrubá měsíční mzda	Přidaná hodnota (mil. Kč)
Průmysl celkem	197 152	410 000	29 566	250 165
Těžba a dobývání	448	2 000	34 406	3 002

Zpracovatelský průmysl	177 480	378 000	29 312	201 644
Výroba/rozvod elektřiny, plynu, tepla, kl. vzduchu	12 076	11 000	39 514	31 803
Zásobování vodou, odpady, sanace	7 148	18 000	28 522	13 716
Podíl na průmyslu	98 %	29,3		17,9

Střední podniky (50-249 zaměstnanců)

	Počet podniků	Počet zaměstnanců	Průměrná hrubá měsíční mzda	Přidaná hodnota (mil. Kč)
Průmysl celkem	3 186	341 000	34 239	307 794
Těžba a dobývání	19	2 000	38 133	3 369
Zpracovatelský průmysl	2 965	318 000	34 160	274 145
Výroba/rozvod elektřiny, plynu, tepla, kl. vzduchu	52	5 000	42 251	15 177
Zásobování vodou, odpady, sanace	150	16 000	32 693	15 103
Podíl na průmyslu	1,6 %	24,4		22

Velké podniky (nad 250 zaměstnanců)

	Počet podniků	Počet zaměstnanců	Průměrná hrubá měsíční mzda	Přidaná hodnota (mil. Kč)
Průmysl celkem	926	647 000	41 030	842 696
Těžba a dobývání	14	15 000	40 071	17 979
Zpracovatelský průmysl	851	586 000	40 332	691 201
Výroba/rozvod elektřiny, plynu, tepla, kl. vzduchu	30	24 000	61 196	111 295
Zásobování vodou, odpady, sanace	31	21 000	37 932	22 221
Podíl na průmyslu	0,4 %	46,3 %		60,1

Tabulky AMSP ČR, data ČSÚ

Malé podniky tvoří 98 % počtu všech průmyslových podniků české ekonomiky, střední podniky 1,6 % počtu všech průmyslových podniků a velké podniky nad 250 zaměstnanců pouhá 0,4 % všech průmyslových podniků. Pokud jde o hledisko počtu zaměstnanců, téměř polovina zaměstnanců českého průmyslu (46,3 %) pracuje ve velkých průmyslových podnicích. Na celkovém počtu zaměstnanců v průmyslu mají malé podniky podíl 29,3 % a střední podniky 24,4 %.

Srovnání mezd podniků dle jejich velikosti

	CELKEM	Do 10	10-49	50-249
Do 18 000	2,39	1,52	0,51	0,25

18 000 - 23 000	8,74	4,21	2,05	1,56
23 000 - 27 000	7,69	2,21	1,81	2,0
27 000 - 30 000	6,77	1,41	1,48	1,73
30 000 – 33 000	7,45	1,05	1,55	1,97
33 000 – 36 000	7,80	0,91	1,52	2,05
36 000 – 42 000	15,26	1,39	2,98	3,99
42 000 – 48 000	12,14	0,77	2,12	3,16
48 000 – 60 000	14,90	0,65	2,32	3,89
60 000 a více	16,86	0,69	2,07	3,66

Tabulka AMSP ČR, data ČSÚ

Sloupec „Celkem“ uvádí podíl všech ekonomických subjektů na jednotlivých pásmech hrubých měsíčních mezd a další sloupce ukazují tyto podíly pro jednotlivé kategorie mikro-, malých a středních podniků. Data ukazují, že mikro podniky mají nejvyšší podíly ve třech nejnižších mzdových segmentech a nejnižší podíly v nejvyšších mzdových segmentech. Mzdová úroveň v zásadě stoupá s velikostí podniků.

Závěry:

» Ekonomický segment malých a středních podniků není v rámci národního hospodářství statisticky až na výjimky specificky sledován; statistická data pro malé a střední podniky jsou zcela nedostatečná a ta dostupná v různých statistických a informačních zdrojích jsou velmi nepřesná a často rozdílná;

» Statistická data pro živnostenské podnikání zpracovávaná na MPO ČR jsou daleko bohatší a přesnější;

» Podnikatelská struktura české ekonomiky z hlediska počtu ekonomických subjektů, nebo počtu zaměstnanců se v posledních letech výrazněji neměnila přes velmi obtížná období pandemie Covid-19 a dopadů ruské agrese na Ukrajinu do české ekonomiky; to svědčí o tom, že je tato struktura relativně velmi stabilní;

» Podnikání je z hlediska celkového počtu podnikatelů i počtu podnikatelů na 1 000 obyvatel nejkoncentrovanější v Praze, kde jsou cca dvojnásobky údajů než v jednotlivých krajích; v Praze je registrováno 594 živností na 1 000 obyvatel;

» Struktura českého průmyslu z hlediska **počtu podniků** stojí na absolutní převaze malých podniků (98 %) s tím, že velké podniky tvoří pouze 0,4 % všech průmyslových podniků ČR;

» Pokud jde o **počty zaměstnanců** je situace jiná – ve velkých podnicích pracuje téměř polovina všech zaměstnanců průmyslových podniků;

» Srovnání **ekonomických výkonů** všech subjektů ekonomiky a výkonů MSP ukazuje, že MSP představují přes svoji dominanci v počtu podniků a mírnou převahu v počtech zaměstnanců v posledních letech jen 52-55 % všech ekonomických výkonů českého hospodářství;

» **Mzdová úroveň** v malých a středních podnicích v zásadě stoupá s jejich velikostí; mikropodniky do 10 zaměstnanců mají nejvyšší podíl v nejnižších mzdových pásmech a nejnižší podíl v nejvyšších mzdových pásmech.